

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ

ΕΛΠΙΔΕΣ ΠΕΡΙ ΑΙΩΝΙΟΥ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

ΦΕΑΣΦΑΛΙΣΘΕΙΣΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΣ.

«Αἱ διάθερμοι ἀποκαραδοκίαι ἢ ἐλπίδες τῆς στεναζούσης κτίσεως». — Δὲν ἀποτελοῦσθιν ἀποδείξεις. — Αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐξιλεώσεως, ὡς ἀποδείξεις. — Διάκρισις καὶ διαφορά. — Εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀθάνατος ἢ κέκτηται ἐλπίδα μόνον ὅπως γείνη ἀθάνατος; — Εἶναι οἱ ἄγγελοι ἀθάνατοι; — Εἶναι ὁ Διάβολος ἀθάνατος; — Ἡ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς φῶς ἀχθεῖσα ζωὴ καὶ ἀθανασία. — Αἱ ἐν τῇ Γραφῇ Ἑλληνικαὶ λέξεις ἀφθαρτος, καὶ ἀφθαρσία. — Ἐν τίνι ἔγκειται ἡ διαφορά τῆς ἐλπίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ κόσμου.

«Ἐὰν ἀποδάνῃ ὁ ἄνθρωπος, θέλει ἀναζήσει; Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐκπρατείας μου θέλω περιμένει, ἕωσοῦ ἔλθῃ ἡ μεταλλαγὴ μου». — Ἰωβ. ιδ'. 14.

«Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς Ἰησοῦς. . . . κατήργησε μὲν τὸν θάνατον, ἐφώτισε δὲ [ἔφερεν εἰς φῶς] ζωὴν [αἰώνιον] καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου». — Β'. Τιμόθ. α'. 10.

ΠΟΘΗΤΗ τις ἐλπίς ἐννύαρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι ὁ θάνατος δὲν θέτει τέρμα εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὑπαρξιν. Διατρέφει δὲ τὴν ἀόριστον ἐλπίδα ὅτι, ἡ ἀπαξ ἀρχὴν λαβοῦσα ζωὴ θέλει συνεχισθῆ, κατὰ τινα τρόπον καὶ εἰς τινα τόπον. Ἡ ἐλπίς δ' αὕτη μετατρέπεται εἰς τινας εἰς φόβον. Διότι, κατανοοῦντες τὴν ἑαυτῶν ἀναξιότητα, διὰ εὐδαιμον καὶ τερπνὸν μέλλον, πολλοὶ φοβοῦνται τὴν ἀπόκτησιν μέλλοντος ὀδύνης ὅσον δὲ περισσότερον τρομάζουσι τὸ τοιοῦτον μέλλον δι' ἑαυτοὺς καὶ δι' ἄλλους, ἴσον περισσότερον πιστεύουσιν εἰς αὐτό.

Ἡ ἀόριτος δ' αὕτη ἐλπίς περὶ μελλούσης ζωῆς, καὶ ὁ ἀντίστοιχος αὐτῇ φόβος, ἔσχον ἀναμφιβόλως τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καταδίκη τοῦ ὄφους, μετὰ τὴν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον πιῶσιν τοῦ Ἀδάμ, ὅτι, ἐπὶ τέλους, τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς θέλει συντριῖπει τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφους. Τοῦτο, ἀναμφιβόλως, ἐξελήφθη ὡς οὐμαῖνον ὅτι μερὶς τις τοῦλάχιστον τῆς Ἀδαμιαίας οἰκογενείας ἤθελεν θριαμβεύσει ἐπὶ τέλους κατὰ τοῦ Διαβόλου, καὶ κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτος ἔχει πλανήσει αὐτοὺς. Ἀναμφιβόλως ὁ Θεὸς ἐνεθάρρυνε τὴν τοιαύτην ἐλπίδα, καίτοι ἀσαφῶς πως, λαλήσας πρὸς τὸν Νῶε, καὶ διὰ τοῦ Νῶε, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ Ἐνώχ, ὅστις προεφήτευσεν εἰπὼν, « Ἴδού, ἦλθε Κύριος ἐν ἀγίαις μυριάσιν αὐτοῦ ». Τὸ Εὐαγγέλιον ὁμῶς [αἱ ἀγαθαὶ ἀγγελίαι] περὶ σωτηρίας ἐκ τοῦ θανάτου, ἧτις μέλλει νὰ προσφῆρθῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ ὠρισμένῳ καιρῷ τοῦ Θεοῦ, φαίνεται ὅτι ἐκηρύχθη τὸ πρῶτον εὐκρινῶς εἰς τὸν Ἀβραάμ. Ὁ Απόστολος δὲ λέγει, « Τῷ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι » — τοῦ Θεοῦ εἰπόντος, « ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ». Αὕτη τοῦλάχιστον ἦν ἡ βᾶσις τῆς ἐλπίδος τῶν Ἰουδαίων περὶ ἀναστάσεως διότι, ἀφοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ἀπέθανον καὶ ἀποθνήσκουσιν, ἡ ἐπαγγελουμένη εὐλογία πασῶν αὐτῶν συνεπάγεται **μέλλουσαν** ζωὴν. Ὅποταν δὲ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ὁ Ἰσραὴλ διεσκορπίσθη μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος, μετέφερον ἀναμφιβόλως μεθ' ἑαυτῶν μέρος τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν, ἀπανταχοῦ.

Εἶναι βέβαιον, ὅπως δὴ ποτε, ὅτι εἴτε τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ἀναμίκτων Ἰουδαϊκῶν πεποιθήσεων, ἢ διότι ἡ ἐλπίς εἶναι στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἢ καὶ ἀμφότερα, ὁ κόσμος σύμπας πιστεύει εἰς μέλλουσαν ζωὴν, καὶ σχεδὸν πάντες πιστεύουσιν ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη θέλει εἶσθαι αἰωνία. Τὸ γεγονός τοῦτο ὁ Απόστολος ὀρίζει « ἀποκαραδοκίαν τῆς κτίσεως », τῆς συστηματικῆς κτίσεως. Ἀλλ' αἰτιαῖται ἐλπίδες δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν τοῦ δόγματος τούτου αἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ δὲ Διαθήκῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους γενόμεναι ἐπαγ-

γελίαι εἰσὶ λίαν ἀσαφεῖς ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι θεμέλιον πρὸς σαφῆ καὶ ὠρισμένην πίστιν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον πρὸς «δογματικὴν θεολογίαν», ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Οὐδὲν ἐπομένως βάσιμον ἔχομεν μέχρις οὗ εὐρίσκομεν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τοὺς σαφεῖς καὶ θεϊκοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς ἐξίσου σαφεῖς λόγους τῶν Ἀποστόλων ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος τῆς Αἰωνίου ζωῆς, ὁπότε καὶ ἀρχίζομεν ν' ἀνταλλάσσωμεν τὰς ἀορίστους ἐλπίδας ἡμῶν ἀντὶ θεϊκῶν καὶ ὠρισμένων πεποιθήσεων. Εἰς τοὺς ρηθέντας λοιπὸν λόγους οὐχὶ μόνον ἔχομεν θεϊκὰς διακηρύξεις βεβαιούσας τὸ γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς ἐπρομήθευσε διὰ πάντας τὸ μέσον διὰ μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλ' ἐξίσου ἔχομεν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ γεγονότος τὸ πῶς δὲ δύναται ν' ἀποκτηθῇ αὕτη καὶ διατηρηθῇ, ἐκτίθεται ἐπίσης ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῖς ὡς οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ.

Πλεῖστοι δὲν ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῶν σημείων αὐτῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου τυγχάνουσι «ἀσθενεῖς τῇ πίστει». Ἄλλ' ἴδωμεν ὁποῖα τις ἡ φιλοσοφία τοῦ γεγονότος, καὶ ὑπὲρ ποτε βεβαιωθῶμεν ὅτι ἡ μέλλουσα ζωὴ, ἡ αἰωνία ζωὴ, κατέστη δυνατὴ, διὰ τοῦ μεσοῦ ὅπερ ὁ Πάνσοφος καὶ μέγας ἡμῶν Δημιουργὸς ἐπρομήθευσε διὰ πᾶν μέλος τῆς ἀνθρωπίνης οικογενείας.

Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς βάσεως τῆς τοιαύτης περὶ αἰωνίου ζωῆς διαβεβαιώσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης, εὐρίσκομεν πρὸς ἐκπληξιν ἡμῶν ὅτι αὕτη πρὸ παντός, ἡμῶν γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ἐν ἡμῖν καὶ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν οὐδὲν ἀπολύτως ἔχομεν, τὸ ὁποῖον νὰ παρέχη ἡμῖν οἰανδήποτε ἐλπίδα περὶ αἰωνίου ζωῆς — ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ γένους ἡμῶν ἀπωλέσθη διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ προπάτορος ἡμῶν Ἀδάμ ὅτι, καίτοι οὗτος ἐδημιουργήθη τέλειος, καὶ ἦν κατάλληλος νὰ ζῆ αἰωνίως, ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ οὐχὶ μόνον ἐπέφερεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν μισθὸν τῆς ἁμαρτίας — τὸν θάνατον — ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ τέκνα του αὐτὰ ἐγεννήθησαν εἰς κατάστασιν δεκτικὴν θάνατου, ὡς κληρονομήσαντα τὰς θανατηφόρους ροπὰς καὶ ἐπιρροὰς. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, ὡς Αὐτὸς ὁ Θεὸς, εἶναι τέλειος, καὶ τοιοῦτος ἐπίσης ἦν ὁ παρ' αὐτοῦ πλασθεὶς (ὁ Ἀδάμ,) πρὶν ἁμαρτήσῃ διότι περὶ τοῦ Θεοῦ εἰ-

ναι γεγραμμένον, «Τὰ ἔργα αὐτοῦ εἶναι τέλεια». Ὁ Θεὸς δὲ διὰ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἐπιδοκιμάζει μόνον πᾶν ὅτι εἶναι τέλειον καὶ καταδικάζει εἰς ὄλεθρον πᾶν τὸ ἀτελές. Συνεπῶς τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, «γεννηθὲν ἐν ἁμαρτία καὶ συλληφθὲν ἐν ἀνομία», οὐδεμίαν ἔχει ἐλπίδα περὶ αἰωνίου ζωῆς, εἰμὴ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ προβαλλομένοις ὄροις, οἵτινες καλοῦνται «Τὸ Εὐαγγέλιον», — αἱ ἀγαθαὶ ἀγγελίαι, καὶ καθ' ἃς ὁδὸς ἐπανόδου ἐκ τῆς πτώσεως εἰς τὴν τελειότητα, εἰς τὴν θείαν εὐνοίαν καὶ αἰωνίαν ζωὴν, διηνοίχθη διὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς ὄλους τοὺς ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀδάμ, οἵτινες ἠθελον ἐπωφεληθῆ ταύτης.

Τὸ ἐνδόσιμον τῆς ἐλπίδος ταύτης, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν διαλλαγῆς, καὶ συνεπῶς τῆς νέας περὶ αἰωνίου ζωῆς ἐλπίδος, εὔρηται ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῶν γεγονότων (1) ὅτι «ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν», καὶ (2) ὅτι «ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν» διότι «ὁ ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ἔδωκεν ἑαυτὸν ἀντίλυτρον, [ἀντίτιμον] ὑπὲρ πάντων». Ὁ Ἀδάμ ὄθεν καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ὁπότεν αὐτὸς ἡμάρτησεν ἦτο μ' ὄλον τοῦτο ἐν αὐτῷ, καὶ συμμετέσχε φυσικῶς τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιβληθείσης καταδίκης, «ἀπελυτρώθησαν», ἡγοράσθησαν οὕτω διὰ τοῦ «πολυτίμου αἵματος τοῦ Χριστοῦ» — Α. Πέτρο. α'. 19.

Πλὴν, καίτοι ὁ, τι ὁ Κύριος ἐπρομήθευσεν εἶναι ἀφθονον διὰ πάντας, δὲν εἶναι ὁμῶς ἐφαρμόσιμον εἰς οἷονδύποτε, εἰμὴ ὑπὸ τινος ὄρους καὶ μόνον τοῦτέστι 1) ὅπως δεχθῶσι τὸν Χριστὸν ὡς Λυτρωτὴν αὐτῶν καὶ 2) ὅπως ἀγωνίζωνται ν' ἀποφεύγωσι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ζῶσι τοῦ λοιποῦ συμφῶνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. Τούτου ἔνεκα λέγεται ἡμῖν ὅτι, «Ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶναι χάρισμα τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». — Ρωμ. σί'. 23.

Αἱ ἐπόμεναι διακηρύξεις τῶν Γραφῶν εἶναι λίαν σαφεῖς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου :

«Ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν [δικαίωμα ἢ προνόμιον ἢ παραχώρησιν ζωῆς ὡς δῶρον ἢ χάρισμα τοῦ Θεοῦ] ὁ μὴ ἔχων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ οὐκ ὄφεται [τελείαν] ζωὴν». — Ἰωάν. γ'. 36. Α'. Ἰωάν. ε'. 12.

Οὐδείς δύναται ν' ἀποκτήσῃ αἰώνιον ζωὴν εἰμὴ ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ ὠρισμένου Ζωοδότου ἢ δὲ ἀλήθεια ἦτις παρέχει ἡμῖν τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ἐκδηλώσωμεν πίστιν καὶ ὑπακοήν, καὶ «**κρατήσωμεν** οὕτω τὴν αἰώνιον ζωὴν, » ὀνομάζεται «**ῥῶμα τῆς ζωῆς**» καὶ «**ἄριος τῆς ζωῆς**». — Ἰωάν. δ'. 14, σι'. 40, 54.

Ἡ αἰώνιος αὕτη ζωὴ θὰ χορηγηθῇ μόνον εἰς ἐκείνους οἵτινες, ὁπόταν μάθωσι περὶ αὐτῆς καὶ τῶν ὄρων ἐπὶ τῶν ὁποίων αὕτη χορηγεῖται ὡς δῶρον, ἐκζητοῦσιν αὐτήν, ζῶντες συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγιωσύνης. Οἱ τοιοῦτοι θὰ θερίσωσι ταύτην ὡς χάρισμα, ὡς ἀμοιβήν. — Ρωμ. σι'. 23, Γαλι. σι'. 8.

Ὅπως ἀποκτήσωμεν τὴν αἰώνιον αὐτήν ζωὴν, δεόν νὰ γείνωμεν «**πρόβατα**» τοῦ Κυρίου καὶ ἀκολουθήσωμεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ, τὰς ὁδηγίας καὶ διδασκαλίας τοῦ Ποιμένου. — Ἰωάν. ι'. 26—28, ιζ'. 2, 3.

Τὸ χάρισμα τῆς αἰωνίου ζωῆς δὲν θὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ οἰουδήποτε διὰ βίας. Τοῦναντίον, πάντες οἱ θέλοντες νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτήν ἀνάγκη νὰ ἐπιθυμήσωσιν, ἐκζητήσωσι καὶ ἐπιληφθῶσι ταύτης. — Α'. Τιμοθ. σι'. 12, 19.

Ὅ,τι λοιπὸν ὁ Θεὸς παρέχει ἡμῖν ἤδη εἶναι οὕτως **ἐλπίς** μᾶλλον περὶ ζωῆς, ἢ πραγματικὴ ζωὴ εἶναι ἢ ἐλπίς διὰ τὸ ἐλπομεν τέλος ἀξιωθῆναι ταύτης, διότι ὁ Θεὸς ἐπρομήθευσεν ὁδὸν διὰ τῆς ὁποίας δύναται Αὐτὸς νὰ ἦναι δίκαιος, καὶ νὰ δικαιωθῇ πάντας τοὺς ἀληθεῖς πιστοὺς τοὺς ἀποδεχομένους τὸν Χριστὸν καὶ μένοντας ἐν τῷ Χριστῷ.

Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς οὐχὶ μόνον ἠγόρασεν ἡμᾶς διὰ τῆς θυσίας τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας, ἀλλ' ἐγένετο ἐπίσης ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν, καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι ἤδη «**αἴτιος [πηγὴ] σωτηρίας αἰωνίου πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ**» (Ἐβρ. ε'. 9). «**Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον**». — Α'. Ἰωάν. β'. 25.

«**Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία διὰ ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἡμῖν, [ἐν τῷ παρόντι δι' ἐλπίδος, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ πραγματικῶς «ὅταν Αὐτὸς, ὅστις ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡμῶν φανε-**

ρωθῆ»], καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ Υἱῷ Αὐτοῦ ἐστὶν ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν. Ὁ μὴ ἔχων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει». Α'. Ἰωάν. ε'. 11, 12.

Ἡ αἰώνιος αὕτη ζωὴ, ἣτις κατέστη δυνατὴ διὰ τε τὸν Ἀδάμ καὶ σύμπαν τὸ γένος αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἡμῶν διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν Λυτρωτοῦ, ἀλλ' ἡ ὁποία ὁμῶς προωρίσθη καὶ ὑπεσχέθη διὰ τοὺς πιστοὺς μόνον καὶ εὐπειθεῖς, καὶ παρέχεται εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ παρόντι μόνον ὡς **ἐλπίς**, θέλει δοθῆ τελείως καὶ πραγματικῶς εἰς τοὺς πιστοὺς «ἐν τῇ ἀναστάσει».

Πάντες δύνανται νὰ ἴδωσιν ἐκ τούτων ὅτι αἰ ρηταὶ ὑποσχέσεις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰσὶν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι πρὸς τὰς κοσμικὰς φιλοσοφίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Αἱ δευτέραι αὐταὶ ἀξιοῦσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀνάγκη νὰ ἔχη μέλλουσαν, αἰωνίαν ζωὴν, διότι **ἐλπίζει διὰ τοιαύτην**, ἢ διότι εἰς πλείστας περιστάσεις φοβεῖται αὐτήν. Ἀλλ' ἐλπίδες καὶ φόβοι δὲν εἶναι λογικαὶ βάσεις πρὸς πίστιν ἐπὶ οἴουδῆποτε ζητήματος. Οὐδὲ ὑπάρχει βάσις τις καὶ ἀπόδειξις τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὅποῖον ἀνάγκη νὰ ἔξακολουθῆ ζῶν αἰωνίως — οὐδὲν τοιοῦτον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ εἶναι γνωστὸν, ἢ δύναται ν' ἀποδειχθῆ καὶ προσδιορισθῆ τοπικῶς.

Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς αἰωνίου ζωῆς διδασκαλία τῶν Γραφῶν οὐδόλως ὑπόκειται εἰς παρομοίας ἀντιρρήσεις. Εἶναι ὁλως συνεπὲς καὶ λογικὸν τὸ νὰ θεωρῶμεν τὴν ὑπαρξιν ἡμῶν, τὴν ψυχὴν ἢ ὄντοτητα ἡμῶν, ὡς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἐκτίθεται, ὡς «δῶρον ἢ χάρισμα τοῦ Θεοῦ», καὶ οὐχὶ ἰδίαν ἡμῶν ἀναπαλλοτριώτον ἰδιοκτησίαν. Ἐπὶ πλεόν, ἡ Γραφικὴ περὶ αἰωνίου ζωῆς διδασκαλία εἶναι ἀπηλλαγμένη μεγάλης τινὸς καὶ σοβαρᾶς δυσκολίας εἰς τὴν ὁποίαν ὑπόκειται ἡ διδασκαλία τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων διότι, διὰ τὸν ἐθνικὸς φιλόσοφος ἀξιοῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται ν' ἀπολεσθῆ, ὅτι ἀνάγκη νὰ ζῆ αἰωνίως, ὅτι ἡ αἰώνιος ζωὴ δὲν εἶναι χάρισμα Θεοῦ, ὡς διδάσκουσιν αἱ Γραφαί, ἀλλὰ φυσικὸν προσὸν κεκτημένον παρὰ πάντων, — ἀξιοῖ ὑπερβολικῶς πολλὰ. Ἡ τοιαύτη φιλοσοφία ὄχι μόνον παρέχει αἰώ-

νιον ὑπαρξιν εἰς ἐκείνους οἷνινες ἤθελον χρησιμοποιοῦν ταύτην καλῶς, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους αὕτη θὰ ἦτο εὐλογία, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους ἐπίσης, οἷνινες δὲν ἤθελον χρησιμοποιοῦν ταύτην καλῶς, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους αὕτη θὰ ἦτο κατάρα. Ἐνῶ, τὸναντίον, ἡ τῶν Γραφῶν διδασκαλία, ὡς ἤδη κατεδείξαμεν, διακηρύττει ὅτι τὸ μέγα τοῦτο καὶ ἀνεκτίμητον **χάρισμα** (ἡ αἰώνιος ζωὴ) θέλει ἐπιδαψιλευθῆ ἔπι ἐκείνων καὶ μόνον ὅσοι πιστεύουσι καὶ ὑπακούουσι τὸν Λυτρωτὴν καὶ Ζωοδότῃν. Οἱ λοιποὶ, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ τοιαύτη ζωὴ ἤθελον ἀποβῆ πρὸς βλάβην των, οὐχὶ μόνον δὲν ἔχουσι ταύτην τώρα, ἀλλ' οὐδέποτε δύνανται νὰ τὴν ἀποκτήσωσι. «Τὰ ὀσῶνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. σί'. 23). Οἱ ἀσεβεῖς ὁμως (πάντες ἐκεῖνοι οἷνινες, ἀφοῦ ἔλθωσιν εἰς σαφῆ ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἀπειθοῦσιν εἰσέτι εἰς αὐτὴν ἔκουσίως) θέλουσιν ἀποκοπῆ ἔκ μέσου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Δεύτερον Θάνατον. Θέλουσιν εἰσθαι ὡς νὰ μὴ ὑπῆρξαν. «Θέλουσι τελείως ἐξολοθρευθῆ». Ἡ καταδίκη αὐτῶν θέλει εἰσθαι «αἰώνιος ὄλεθρος» — ὄλεθρος ὅστις θὰ διαρκῆ αἰωνίως, καὶ ἔκ τοῦ ὁποίου οὐδεμία ἐπάνοδος, οὐδεμία ἀνάστασις ἔσεται δυνατὴ Οὗτοι θέλουσιν ὑποστῆ τὴν ἀπώλειαν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ πάντων αὐτῆς τῶν προνομίων, χαρῶν καὶ εὐλογιῶν, τὴν ἀπώλειαν πάντων ὄσων οἱ πιστοὶ θέλουσιν ἀποκτήσει. — Πράξ. γ'. 23. Ψαλμ. λζ'. 9, 20. Ἰὼβ. ι'. 19. Β. Θεσσαλ. α'. 9.

Τὸ παρὰ Θεοῦ χάρισμα τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἶναι πολύτιμον εἰς πάντα τὰ τέκνα αὐτοῦ σταθερὰ δὲ καὶ ἔμμοнос τούτου κατοχὴ διὰ τῆς χειρὸς τῆς πίστεως εἶναι ἀπολύτως οὐσιώδης πρὸς εὐρυθμον καὶ συνεπῆ ζωὴν. Ἐκεῖνοι δὲ καὶ μόνον οἷνινες «ἐπελήφθησαν» οὕτω «τῆς αἰωνίου ζωῆς», ἀποδεχθέντες τὸν Χριστὸν καὶ ἀφιερωθέντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ἐκεῖνοι καὶ μόνον εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταπολεμήσωσι δεόντως καὶ ἐπωφελῶς τὰς μαινομένας ἤδη θυέλλας τοῦ βίου.

ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐξειτάσαντες τὴν ἐλπίδα τῆς ἀθανασίας ὑπὸ τὴν συνήθη τῆς λέξεως ἔννοιαν (αἰώνιος ζωή), καὶ εὐρόντες ὅτι αἰώνιος ζωή εἶναι ἢ τοῦ Θεοῦ πρόβλεψις διὰ πάντας τοὺς τοῦ Ἀδάμ ἀπογόνους, τοὺς θέλοντας νὰ τὴν δεχθῶσιν ἐν τῷ «ὠρισμένῳ καιρῷ» ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς νέας διαθήκης, εἴμεθα ἔτοιμοι ἤδη νὰ προβῶμεν ἐν βῆμα περαιτέρω καὶ καταδείξωμεν ὅτι αἰώνιος ζωή καὶ ἀθανασία δὲν εἶναι συνώνυμοι ἐκφράσεις ὡς παρὰ πάντων γενικῶς ὑποτίθεται. Ἡ λέξις ἀθάνατος σημαίνει πλέον ἢ δύναμιν νὰ ζῆ τις αἰωνίως καὶ, κατὰ τὰς Γραφάς, ἑκατομμυρια δύνανται ἐπὶ τέλους ν' ἀπολαύωσιν αἰώνιον ζωὴν, ἀλλὰ μόνον πολὺ περιορισμένον «μικρὸν τι ποίμνιον» θὰ γείνη ἀθάνατον.

Ἡ ἀθανασία εἶναι στοιχεῖον ἢ ιδιότης τῆς θείας φύσεως, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ ἀγγελικῆς, ἢ ἄλλης τινὸς φύσεως, πλὴν τῆς θείας. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς καὶ τοῦτο τὸ «μικρὸν ποίμνιον» ἢ «νύμφη» του, μέλλουσι νὰ γείνωσι «κοινωνοὶ θείας φύσεως» οὗτοι θὰ εἶναι καὶ αἱ μόναι ἔξαιρέσεις ἐν σχέσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα πλάσματα, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς — Β'. Πέτρου α'. 4.

ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΨΥΧΗ ΑΘΑΝΑΤΟΣ, Η ΕΧΕΙ ΑΥΤΗ ΕΛΠΙΔΑ ΝΑ ΓΕΙΝΗ ΑΘΑΝΑΤΟΣ.

Εἶδομεν ἤδη ὅτι ἡ ἀνθρώπινος ψυχὴ (αἰσθητὴ ὄντιότης) προκύπτει ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς πνοῆς τῆς ζωῆς (ροῦαχ—πνεῦματός) μετὰ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ἢ σώματος κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, καθ' ὃν καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν τῶν κατωτέρων ζωϊκῶν ἐμψύχων (ἢ αἰσθητικῶν ὑπάρξεων) μὲ τὴν ἐξάιρεσιν καὶ μόνον ὅτι ὁ ἀνθρώπος τυγχάνει πεπρoικισμένος μὲ ὑπέρτερον ὀργανισμόν, ὑπέρτερον σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι κάτοχον ὑπερτέρων δυνάμεων καὶ προσόντων. Τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν, λοιπόν, ζήτημα ἡμῶν ἤδη εἶναι, εἶναι πάντα τὰ ζῶα ἀθάνατα; Ἐὰν δὲ τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντηθῆ ἀρνητικῶς, τότε δεόν νὰ ἐξειτάσωμεν, τί ἔχει ὁ ἀν-

θρωπος ὑπὲρ τὰ κατώτερα ζῶα, τὸ ὁποῖον παρέχει ἐλπίδα διὰ τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ.

Ἡ βεβαίωσις τοῦ Σολομῶντος, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἴδιαι ἡμῶν παρατηρήσεις μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, καθὼς καὶ τὰ κατώτερα ζῶα, ὑπόκειται εἰς θάνατον — « Ὡς ἀποθνήσκει τοῦτο οὕτως ἀποθνήσκει καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἡ αὐτὴ πνοὴ [τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς, ρουαχ] εἶναι εἰς πάντας ». (Ἐκκλ. γ'. 19). Ἀνὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἡ πένθιμος περιβολὴ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἡ νεκροφόρος ἄμαξα, τὸ νεκροταφεῖον, — τὰ πάντα διακηρύττουσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνήσκει, καὶ συνεπῶς ὅτι δὲν εἶναι « ἀθάνατος », διότι ἡ λέξις ἀθάνατος σημαίνει θανατασφαλῆς, ὁ μὴ δυνάμενος ν' ἀποθάνῃ, ὁ ἀνεπίδεκτος θανάτου. Οἰαδήποτε ὄθεν καὶ ἂν εἶναι ἡ περὶ ἀθανασίας ἐλπίς τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀθανασία δὲν εἶναι κτήμα του ἐν τῷ παρόντι, καὶ αὕτη τὸ πολὺ δύναται νὰ ἦναι ἐλπίς εἰς τινα θείαν προμήθειαν, ἣτις ἀπόκειται εἰς τὸ μέλλον.

Πρὶν ὁμῶς προβῶμεν εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, ἤθελεν εἶσθαι συντελεστικὸν πρὸς τοῦτο νὰ ἐξετάσωμεν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων « θνητὸς » καὶ « ἀθάνατος », διότι παχυλὴ τις παρανόησις τῆς σημασίας τῶν λέξεων τούτων ἐπικρατεῖ γενικῶς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ συχνάκις ἄγει εἰς σύγχυσιν φρονήματος καὶ ἰδεῶν.

Ἡ λέξις Ἀθάνατος σημαίνει οὐ θνητὸς — θανατασφαλῆς, ἀδιάφθορος, ἀφθαρτος. Πᾶν ὄν, οὔτινος ἡ ὑπαρξίς ἐξαρτᾶται πῶς ἔκ τινος ἄλλου, ἢ ἔκ τινων ὄρων, ὡς ἡ τροφή, τὸ φῶς, ὁ ἀῆρ, κτλ. δὲν εἶναι ἀθάνατον. Ἡ ιδιότης αὕτη ἐνυπάρχει ἐν μόνῳ τῷ Ἰεχωβα Θεῷ, ὡς γέγραπται, — « Ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ » (Ἰωάν. ε'. 26) — τοῦτ' ἔστιν, ἡ ὑπαρξίς, Του οὔτε παράγεται οὔτε συντηρεῖται παρ' ἄλλου μέσου. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Αἰώνιος, Αφθαρτος καὶ ἀόρατος βασιλεὺς (Α'. Τιμοθ. α'. 17). Ἐπειδὴ δὲ τὰ Γραφικὰ αὐτὰ χωρία εἶναι ὀριστικὴ ἀνθεντία ἐπὶ τοῦ ζητήματος, δυνάμεθα πέραν πάσης εἰκασίας νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἄνθρωποι, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πρὶν καὶ καθ' ὄν χρόνον « ἐγένετο σὰρξ καὶ κατώκησεν ἐν ἡμῖν » δὲν ἦσαν ἀθάνατοι, — πάντες ἦσαν θνητοί.

Ἄλλ' ἡ λέξις θνητός δὲν σημαίνει ἀποθνήσκων, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιδεκτικός θανάτου, — κατέχων ζωὴν ἐξαρτωμένην ἐκ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐξακολούθησιν. Παραδείγματος χάριν, οἱ ἄγγελοι μὴ ὄντες ἀθάνατοι, εἶναι θνητοί, καὶ θὰ ἠδύναντο ν' ἀποθάνωσι καὶ νὰ καταστραφῶσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐὰν ἀπεσιάτουν κατὰ τῆς σαφῆς, δικαίας καὶ πλήρους ἀγάπης αὐτοῦ κυβερνήσεως. Ἐν αὐτῷ (ἐν τῇ προνοίᾳ του) ζῶσι, κινοῦνται καὶ ὑπάρχουσι. Περὶ δὲ τοῦ Σατατᾶ, ὅστις ἦτο ἄγγελος φωτός καὶ ἀπεσιάτησε, σαφῶς διακηρύττεται ὅτι ἐν τῷ ὠρισμένῳ καιρῷ θὰ καταστραφῆ. (Ἑβρ. β'. 14) Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅχι μόνον ὅτι ὁ Σατανᾶς εἶναι θνητός, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀγγελικὴ φύσις εἶναι θνητὴ δυναμένη νὰ καταστραφῆ ὑπὸ τοῦ Πλάστου της. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπον, οὗτός ἐστι «βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλατιωμένος» (Ψαλ. η'. 5), καὶ συνεπῶς θνητός ἐπίσης, ὡς κάλλιστα ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὅτι ἡ ἡμετέρα γενεὰ ἀποθνήσκει πάντοτε ἀπὸ ἐξακισχιλίων ἐτῶν, καὶ ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἐν Χριστῷ ἅγιοι προτιρόνται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀθανασίαν. — Ῥωμ. β'. 7.

Ὁ συνήθης κοινὸς ὀρισμὸς τῆς θνητότητος εἶναι **θνησκείν**, τῆς δὲ ἀθανασίας **αἰωνιότης** — ἀμφοτέρωθεν ἐσφαλμένοι ὀρισμοί. Ὅπως δὲ ἀποδείξωμεν τὸ ψευδὲς ἀμφοτέρων τῶν γενικῶς ἀποδεκτῶν αὐτῶν ὀρισμῶν, προβάλλωμεν τὸ ἐπόμενον ἀπλούστατον ἐρώτημα.

ΘΝΗΤΟΣ ΕΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗ Ο ΑΔΑΜ Η ΑΘΑΝΑΤΟΣ;

Ἐὰν ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα εἶναι — «ὁ Ἄδὰμ ἐδημιουργήθη ἀθάνατος», ἐρωτῶμεν, Πῶς, λοιπόν, ἡ πειλήθη οὗτος διὰ θανάτου, καὶ μετὰ ταῦτα κατεδικάσθη εἰς θάνατον; καὶ πῶς ἠδύνατο ν' ἀποθάνῃ ἐὰν εἶχε δημιουργηθῆ θανατασφαλῆς; Διὰ τὸ δὲ ὁ Θεὸς τιμωρῶν αὐτὸν τὸν ἐξεδίωξεν ἐκ τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ, ἀπὸ τοῦ διατηροῦντος τὴν ζωὴν ἄλσους ἢ δένδρων τῆς ζωῆς, μήπως τρωγῶν ἐξ αὐτῶν ἠθέλεε ζῆ αἰωνίως; — Γένεσ. γ'. 22.

Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα ἠθέλεε τις ἀπαντήσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐ-

δημιουργήθη θνητός, ὑπὸ τὸν πεπλανημένον κδινὸν ὄρισμόν τοῦ «θνητοῦ» (τὴν συνήθη ἀντίληψιν τοῦ **Θνήσκειν**), ἐρωτῶμεν πάλιν, Πῶς ἦτο δυνατὸν ὥστε ὁ Θεὸς νὰ καταδικάσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς θάνατον — μετὰ τὴν παρακοὴν αὐτοῦ, ἐὰν οὗτος ἦν ἤδη **Θνήσκον** κίσμα, καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξεν διάφορόν τι; Ἐὰν δὲ ὁ Ἄδάμ ἐδημιουργήθη οὕτω **Θνήσκων**, πῶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὁ Θεὸς ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ προῆλθεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ;

Ἡ σύγχυσις εἶναι ἀναπόφευκτος ἐὰν μὴ ἀληθεῖς ὄρισμοὶ τῶν λέξεων θνητός καὶ ἀθάνατος διατυπωθῶσι καὶ ἀναγνωρισθῶσιν εὐκρινῶς ὡς ἐξῆς:—

Ἀθάνατος— ἡ κατάστασις ἣ οἱ ὄροι καὶ συνθῆκαι τῆς ζωῆς, καθ' οὓς ὁ θάνατος εἶναι ὄλως ἀδύνατος — δηλ. κατάστασις ἀνεπίδεκτος θανάτου, θανατασφαλῆς.

Θνητός— κατάστασις ἣ συνθῆκαι ζωῆς, καθ' ἧς ὁ θάνατος εἶναι δυνατός — κατάστασις ἐπιδεκτικὴ θανάτου, ἀλλ' ὄχι καὶ καθ' ἀνάγκην κατάστασις θανάτου, θνήσκουσα, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο ἢ εἰς θάνατον καταδίκη.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δυνάμεθα ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ Ἄδάμ ἐδημιουργήθη **Θνητός** — εἰς κατάστασιν καθ' ἣν ὁ θάνατος ἢ ἡ αἰωνία ζωὴ ἦν δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον τι, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ἐὰν ἤθελεν εὐαρεστήσει ἢ δυσαρεστήσει τὸν σοφόν, δίκαιον καὶ πλήρη ἀγάπης Δημιουργὸν αὐτοῦ. Ἐὰν ἤθελε παραμείνει ὑπέικων καὶ εὐπειθῆς ἤθελεν ἐξακολουθήσει ζῶν μέχρι σήμερον — καὶ αἰωνίως — καὶ ἐντούτοις καθ' ὅλον τὸ μεταξὺ διάστημα ἤθελε παραμείνει **Θνητός**, ὑποκείμενος εἰς θάνατον ἐὰν ποτε ἤθελε παρακούσει. Οὐδὲ θὰ ἦτο ἡ τοιαύτη κατάστασις κατάστασις ἀβεβαιότητος, διότι ὁ Θεὸς, μεθ' οὗ θὰ εἶχε νὰ κάμει, εἶναι Θεὸς ἀναλλοίωτος: ἐπομένως ὁ Ἄδάμ θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη **πλήρη βεβαιότητα** περὶ αἰωνίου ζωῆς ἐφ' ὅσον ἤθελε διατελεῖ ἀφωσιωμένος καὶ εὐπειθεὶς εἰς τὸν Δημιουργὸν Αὐτοῦ. Περισσότερον δὲ τούτου δὲν θὰ ἠδύνατο δικαίως νὰ ζητηθῆ παρ' αὐτοῦ.

Ἡ πρὸ τῆς παρακοῆς κατάστασις τῆς ζωῆς τοῦ Ἄδάμ ἦν ὁμοία πρὸς ἐκείνην ἣν ἀπολαύουσιν ἤδη οἱ ἅγιοι ἅγ-

γελοι: καὶ οὗτος εἶχε ζωὴν ἐν πλήρει μέτρῳ — διαρκῆ ζωὴν, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ αἰώνίως παραμένων ὑπήκοος εἰς τὸν Θεὸν Ἄλλὰ, διότι δὲν ἦτο **θανάσφαλής**, διότι δὲν εἶχε «ζωὴν ἐν ἑαυτῷ», ἀλλ' ἡ παράτασις τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐξηριτᾶτο ἐξ ὄρων ὑποκειμένων εἰς τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ Δημιουργοῦ του, διὰ τοῦτο ἡ ἀπειλὴ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἐὰν παρήκουεν ἤθελεν ἀποθάνει, ἐσήμαινέ τι. Αὕτη ἐσήμαινε τὴν ἀπώλειαν τοῦ σπινθῆρος τῆς ζωῆς «τῆς πνοῆς τῆς ζωῆς», ἄνευ τῆς ὁποίας τὸ σῶμα ἤθελε μετατραπῆ εἰς χοῦν, καὶ ἡ ζωσα **ψυγὴ**, ἡ αἰσθητὴ **ὄντότης**, ἤθελε παύσει ὑφισταμένη. Ἐὰν ὁ Ἀδάμ ἦτο **ἀθάνατος**, ἀνεπίδεκτος θανάτου, θανατασφαλῆς, ἡ περὶ αὐτοῦ καταδίκη τοῦ Θεοῦ ἤθελεν εἶσθαι κενὴ ἀπειλή. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀδάμ ἦτο **θνητός**, **δειτικὸς θανάτου**, ὑποκείμενος εἰς τὸν θάνατον, ἐξαιρέσει μόνον καθ' ὅσον συνειτηρεῖτο διὰ τῶν προμηθειῶν τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο, ὡς ἀναγράφεται, ἀπέθανε «καθ' ἣν ἡμέραν» παρήκουσεν. — Ἴδε Β. Πέτρ. γ'. 8.

Εἰς τοὺς φρονοῦντας δὲ ὅτι αἱ Γραφαὶ ἀφθονοῦσι τοιοῦτων ἐκφράσεων, οἷαι αἱ, «**ἀθάνατος ψυχὴ, μηδέποτε θνήσκουσα ψυχὴ,**» κλπ., δὲν δυνάμεθα νὰ παράσχωμεν καλλιτέραν συμβουλήν, ἢ ὅπως λάβωσιν εἰς χεῖράς των Ταμείον τι τῶν Γραφῶν καὶ ζητήσωσι τὰς λέξεις ταύτας καὶ ἄλλας παρομοίας σπουδαιότητος. Οὐδεμίαν ἐκ τούτων θὰ εὔρωσι. Τοιουτοτρόπως δὲ οἱ εἰλικρινεῖς ἐκζητηταὶ τῆς ἀληθείας ταχέως θὰ πείσωσιν ἑαυτοὺς ὅτι ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐν γένει ἐπὶ αἰῶνας, τοῦλάχιστον κατὰ σκέψιν, ἐξηκολούθησαν προσθέτοντες εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πράγματα πρὸς μεγάλην αὐτῶν σύγχυσιν.

Κατὰ τὰς Γραφάς, οἱ ἄγγελοι ἀπολαύουσιν αἰωνίου ζωῆς, ἀλλ' εἶναι **θνητοί**: δηλαδή, ἡ αἰωνιότης τῆς ἀγγελικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως δὲν συνίσταται εἰς τὸ ὅ,τι οὗτοι εἶναι ἀθάνατοι ἢ θανατασφαλεῖς, καὶ δὲν δύνανται νὰ καταστραφῶσιν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ των ἀλλὰ διότι ὁ Δημιουργὸς αὐτῶν ἐπιθυμεῖ ὅπως οὗτοι ζῶσιν ἐφ' ὅσον θὰ χρησιμοποιοῦσι τὴν ζωὴν αὐτῶν συμπῶνως πρὸς τὰς δικαίας καὶ σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις. Τοῦτο δὲ εἶναι εὐαπόδεικτον διότι δὲν ἦτο ὁ Σατανᾶς εἰς τῶν ἀγίων ἀγγε-

λων πρὶν ἁμαρτήσῃ ἐκ φιλοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας; Δὲν ἐγένετο δὲ οὕτως εἰς ἕκ τῶν ἀσεβῶν (ἐκουσίως καὶ σκοπίμως ἐναντιούμενος εἰς τὸν Θεὸν) περὶ τῶν ὁποίων εἶναι γεγραμμένον ὅτι, «Ὁ Θεὸς θέλει ἐξολοθρεύσει ὄλους τοὺς ἀσεβεῖς», «οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον» (Ψαλμ. ρμε΄. 20, Β΄. Θεσσαλ. α΄. 9); Σημειώσατε δ' οὕτω τὴν ρητὴν διακήρυξιν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὄλεθρον τοῦ Σατανᾶ, ἧτις κατ' ἀρχὴν ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀκολουθούτων τὴν πονηρὰν αὐτοῦ ὁδὸν καὶ ἀπορρίπτουσι τὰς θείας διατάξεις ἐν γνώσει καὶ σκοπίμως. — Ἐβρ. β΄. 14.

Ἐνῶ δὲ αἱ Γραφαὶ ὁμιλοῦσι περὶ τῆς θνητότητος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ σχεδὸν ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς λεπτομερείαις περιορίζουσιν ὄντως ἑαυτὰς εἰς τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πρὸς τὸν Θεὸν, ἐντούτοις αὐταί, ὄχι ὀλιγώτερον θεικῶς, διδάσκουσι, κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, τὴν θνητότητα τῶν ἀγγέλων, διακηρύττουσαι ὅτι ὁ Χριστὸς «μόνον ἔχει ἀθανασίαν» (Α΄. Τιμόθ. στ΄. 16) τοῦ Πατρὸς ὡς πάντοτε ἐξαιρουμένου. (Α΄. Κορινθ. ιε΄. 27.) Ὡς δὲ εἶδομεν ἤδη, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ἔλαβεν ἀθανασίαν (ἧτις εἶναι στοιχεῖον ἡ ἰδιότης «τῆς θείας φύσεως» καὶ μόνον) κατὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἀμοιβὴν διὰ τὴν πιστὴν αὐτοῦ ὑπακομὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μέχρι βαθμοῦ αὐτοθυσίας — «μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ — δι' ὃν καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε». Καίτοι δὲ διατελῶν πάντοτε ὑπέριερος ὑπὲρ πάντας «ὡς Μονογενῆς», ἡ ὑπερύψωσις αὕτη ἀνέδειξεν Αὐτὸν, ὡς ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὑπεράνω ἀγγέλων, ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου εἴτε ἐν οὐρανῶ εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς — Ἐφεσ. α΄. 21.

Τοιοῦτοτρόπως καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, ὅτι μόνον Αὐτὸς καὶ ὁ Μονογενῆς αὐτοῦ Υἱὸς ἦσαν κάτοχοι τῆς ἰδιότητος ταύτης τῆς ἀθανασίας καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀπόστολοι ἔγραφον τὰς ἐπιστολάς των. Καὶ ὄντως ἂν ὁ Μονογενῆς ἦν ἀθάνατος πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς ὑπερύψωσεως του, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, — διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποθάνῃ κατὰ δὲ τὴν θείαν διάταξιν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ γείνη Λυτρωτὴς ἡμῶν

ἔδει νὰ ἀποθάνῃ δι' ὃ καὶ εἶναι γεγραμμένον, Ὁ Χριστὸς ἀπέθανεκ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν», καὶ ἀνυψώθη ἀκολούθως εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Ἐλπίδες περὶ μελλούσης αἰωνίου ζωῆς προβάλλονται ἀορίστως πῶς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἢ ἀθανασία ὁμῶς οὐδὲ ἀναφέρεται κἄν. Καὶ πράγματι, ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος διακηρύττει περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι «κατήργησε μὲν τὸν θάνατον [διέρρηξε τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου κατοχὴν αὐτοῦ] ἐφώτισε δὲ [ἔφερεν εἰς φῶς], **ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν [ἀθανασίαν]** διὰ τοῦ Εὐαγγελίου (Β. Τιμοθ. α', 10). Τοῦτο δὲ δεικνύει ἡμῖν δύο τινά: (1) Ὅτι ἡ τελεία **ζωή**, ἡ διαρκὴς ζωὴ, εἶναι χωριστόν τι καὶ διακεκριμένον ἀπὸ τῆς **ἀθανασίας**, τῆς ἀφθαρσίας. (2) Δεικνύειδὲ οὐδετέρα ἐκ τῶν μεγάλων αὐτῶν εὐλογιῶν εἶχε φανερωθῆ ἢ κατασιῆ προσιῆ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου — «τῆς τόσον μεγάλης σωτηρίας, — ἧτις ἔλαβεν ἀρχὴν λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου». — Ἑβρ. β'. 3.

Τὶ δὲ ἔφερεν εἰς «φῶς» τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν περὶ τῶν δύο μεγάλων αὐτῶν εὐλογιῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας;

(α) Τὸ Εὐαγγέλιον φέρει εἰς φῶς ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξηγόρασεν ὀλόκληρον τὸν κόσμον τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἐξησφάλισεν οὕτω δι' ἕκαστον, καὶ διὰ πᾶν μέλος τοῦ γένους αὐτοῦ, εὐκαιρίαν ὅπως **ἐπιστρέψωσιν** ἐκ τοῦ **θανάτου** εἰς τὴν ζωὴν — ἄλλαις λέξεσιν, τὸ Εὐαγγέλιον διακηρύττει μέλλοντας «καιροὺς **ἀποκαταστάσεως** πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἀπ' αἰώνων ἀγίων αὐτοῦ προφητῶν». Ἡ ἀποκατάστασις δὲ κατὰ τὴν ὑψίστην καὶ τελικὴν αὐτῆς σημασίαν θέλει εἶσθαι ἢ ἐπαναφορὰ τῶν ἀποκατασταθησομένων οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ τάφου, ἀλλ' ἐκ τῶν διαφόρων βαθμῶν τοῦ θανάτου (οἷτινες ἐκπροσωποῦνται διὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ λοιπῶν ἀτελειῶν) εἰς **ζωὴν** — ζωὴν διαρκῆ, οἷαν ὁ Ἀδάμ ἀπέλαυε πρὸ τῆς παρακοῆς αὐτοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ διαβεβαιοῖ ἡμᾶς ὅτι πλήρης εὐκαιρία πρὸς ἀπόκτησιν τῆς τοιαύτης εὐλογίας τῆς ζωῆς θέλει χορηγηθῆ εἰς πάντας ὑπὸ τοὺς δικαίους καὶ εὐλόγους ὄρους τῆς Νέας Διαθήκης — ἐν τοῖς ὠρισμέ-